

پیش‌بینی‌کننده‌های اشتیاق برقراری روابط: شایستگی، حل مسئله و حمایت (اجتماعی)

زهرا استادیان خانی^{۱*}، ملیحه فدایی مقدم^۲، فرزانه احمدی^۳

۱. دانشجوی دکترای روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه پیام نور، واحد تهران جنوب، تهران، ایران.
۳. دانشجوی دکترای روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بروجرد، بروجرد، ایران.

چکیده

مقدمه: یکی از جنبه‌های مهم رشد انسان، فرآیند اجتماعی شدن اوست. ذاتی بودن زندگی اجتماعی در انسان‌ها ضرورت تماس با دیگران را به‌عنوان امری گریزناپذیر جلوه می‌دهد. رشد اجتماعی متضمن ارتباط سالم و منطبق با موقعیت در افراد است. هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی عوامل اجتماعی پیش‌بینی‌کننده اشتیاق برقراری روابط در دانشجویان بود، این فاکتورها شامل شایستگی، حل مسئله و حمایت اجتماعی بودند.

روش: جامعه مورد پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز بود که از این میان نمونه ۲۰۰ نفر به شیوه تصادفی انتخاب شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه ۱۲ سؤالی اشتیاق برقراری روابط مک کروسل، پرسشنامه ۴۷ سؤالی شایستگی اجتماعی فلنر، پرسشنامه حل مسئله اجتماعی (اس. پی. اس. آی. - آر.) دزوریل ۲۵ سؤالی و پرسشنامه حمایت اجتماعی ۲۳ سؤالی فیلیس بود. طرح تحقیق حاضر از نوع همبستگی بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد.

نتایج: نتایج تحلیل داده‌ها با استفاده از روش آماری تحلیل رگرسیون هم‌زمان نشان داد که متغیر سبک اجتنابی بر اشتیاق برقراری دارای رابطه معکوس و معنادار است ($P < 0/05$). همچنین متغیرهای حمایت اجتماعی و شایستگی اجتماعی در تبیین اشتیاق برقراری روابط مؤثر بودند ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد دانشجویانی که از سبک اجتنابی برای حل مسائل اجتماعی استفاده می‌کنند اشتیاق کمتری برای برقراری روابط دارند و هرچه از حمایت اجتماعی بیشتر و شایستگی اجتماعی بالاتری برخوردار باشند اشتیاق بیشتری برای برقراری روابط دارند.

کلیدواژه‌ها: اشتیاق برقراری روابط، شایستگی اجتماعی، حل مسئله اجتماعی و حمایت اجتماعی.

*Email: Zr.ostad@gmail.com

دوفصلنامه علمی - پژوهشی

روان‌شناسی بالینی و شخصیت

(دانشور رفتار)

دوره ۱۵، شماره ۲، پیاپی ۲۹
پائیز و زمستان ۱۳۹۶
صص: ۶۵-۷۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۹/۰۹

Biannual Journal of

Clinical Psychology & Personality

(Daneshvar-e-Raftar)

Vol. 15, No. 2, Serial 29

Autumn & Winter
2017-2018

pp.: 65-73

مقدمه

رشد اجتماعی متضمن ارتباط سالم و منطبق با موقعیت در افراد است. اگرچه روابط اجتماعی، چگونگی برقراری و نیز ابعاد آن، عمری به قدمت حیات انسان دارند، پژوهش عالمانه در این زمینه را می‌توان محدود به گستره زمانی معینی دانست که رشته‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی، خود را به‌عنوان عرصه‌های علمی مطرح کردند و هر کدام بخشی از سازوکارهای زندگی جمعی و روابط بین فردی بشر را مورد کنکاش قرار دادند [۱]. بی‌شک برای حل هر مشکل فردی یا اجتماعی، راهکارهایی وجود دارد که با تدبیر، اندیشه و پشت سر گذاشتن آن راه‌حل‌ها می‌توان به سلامت از موانع و مشکلات عبور نمود. همان‌گونه که مشکلات اجتماعی چندعاملی هستند و ترکیب عوامل مختلف باعث به وجود آمدن آن‌ها شده است، حل آن‌ها نیز نیازمند پیوند عوامل مختلفی می‌باشد. بی‌توجهی به رفع معضلات و ناهنجاری‌های اخلاقی - اجتماعی، به تدریج باعث فروپاشی جامعه خواهد شد [۲]. انتخاب سبک‌های مختلف زندگی آن‌چنان که افراد یا گروه‌ها می‌خواهند، سبب شده است تا پدیده‌هایی که پیش از این مسئله اجتماعی نبوده‌اند، امروزه در برخی از فرهنگ‌ها به مسئله اجتماعی تبدیل گردند. یکی از این پدیده‌ها اشتیاق برقراری ارتباط است. روابط گروه همسالان نقش مهمی در زندگی جوانان ایفا می‌کند و کشف هویت‌های اجتماعی و همچنین جدایی از خانواده و تحمل فشار روانی را برای آن‌ها تسهیل می‌سازد. بر اساس نظریه اریسکون در دوران جوانی فرد با بحران صمیمیت در برابر انزوا روبروست و فرد به دنبال ایجاد تعامل با جنس مخالف می‌باشد. در این میان یکی از موضوع‌هایی که این اشتیاق به برقراری روابط را می‌تواند به معضلی اجتماعی تبدیل کند، رابطه دو جنس مخالف با یکدیگر به‌خصوص در دوران نوجوانی و جوانی است. در این نوع روابط دو جنس به تجاربی دست می‌یابند که در دوستی با هم‌جنسان خود تجربه نمی‌کنند. جامعه ایران، جامعه‌ای جوان است که هر ساله تعداد زیادی از جوانان به سن ازدواج می‌رسند، اما به دلایل مختلف، از جمله ادامه تحصیلات و مشکلات اقتصادی، ازدواج در گروهی از آن‌ها، به تأخیر می‌افتد، اما این تأخیر مانع از آن نمی‌شود که اشتیاق به برقراری روابط نیز فروکش کند [۳]. عوامل متعددی می‌تواند بر کیفیت این روابط و میزان اشتیاق برقراری روابط مؤثر باشد که از میان آن‌ها می‌توان به عوامل فرهنگی، اقتصادی، خانوادگی، شخصیتی و اجتماعی اشاره کرد. یکی از عوامل اجتماعی مؤثر در اشتیاق برقراری روابط، شایستگی اجتماعی است. شایستگی اجتماعی توانایی مهمی است که منجر به

تحول مثبت در نوجوانان می‌شود. این توانایی مهم را می‌توان بعد از شناسایی ابعاد و اجزای آن به‌عنوان یک فرایند آموزشی-درمانی برای ارتقا سلامت روان جوانان و پیشگیری از ناسازگاری نوجوانان به کار برد [۴]. بنا به گفته محققان اگر شخصی بتواند بر رفتار دیگران به طریقی که قصد دارد و از نظر اجتماعی مقبول است تأثیر بگذارد دارای شایستگی یا شایستگی اجتماعی است. می‌توان این‌گونه بیان نمود که شایستگی اجتماعی وابسته به نتایج یا پیامد تعاملات اجتماعی شخص به نظر می‌رسد که با واکنش فرد دیگر مشخص می‌شود. شایستگی اجتماعی در آنچه شخص انجام می‌دهد نیست، بلکه در این است که عملکرد او چگونه توسط دیگران ارزیابی می‌شود، بنابراین بی‌کفایتی اجتماعی بیانگر ناتوانی در دستیابی به پیامدهای موفقیت‌آمیز یا قضاوت‌های مطلوب از جانب تعاملات اجتماعی است [۵]. فلنر^۱ و همکاران [۶]. چهار مقوله مهارت‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، شایستگی‌های هیجانی و آمیبه‌های انگیزشی را به‌عنوان ابعاد اصلی شایستگی اجتماعی معرفی کرده است [۷]. تونی کونگ [۸]، در تحقیقی که روی کارمندان یک سازمان مدیریتی انجام داد به این نتیجه رسید که افراد مبتلا به اختلال وسواس تمرکز حواس و شور و اشتیاق کمتری برای برقراری روابط از خود نشان دادند. می‌توان این‌گونه بیان نمود که اختلال وسواس باعث همجوشی شناختی و در نتیجه ارزیابی منفی فرد از خودش می‌شود و بیشتر دست به رفتارهای اجتنابی زده و از برقراری روابط امتناع می‌کند. در همین زمینه هوگ^۲ و همکاران [۹] در مقاله‌ای نشان دادند که آموزش مهارت شایستگی اجتماعی برای بیماران مبتلا به هراس اجتماعی که ترک تحصیل کرده بودند توانست اثر مطلوبی بر روابط آینده آن‌ها بگذارد و به دنبال آن به‌طور چشمگیری مهارت ارتباطی آن‌ها را بالا ببرد. در ایران مطالعات حاکی از شیوع اختلال‌های روانی از قبیل افسردگی و اضطراب در دانش‌آموزان و دانشجویان است [۱۰]. در پژوهشی دیگر که برای اثربخشی دنیای مجازی در برقراری روابط دانشجویان انجام شد، یافته‌ها حاکی از این بود که ویژگی‌های شخصیتی افراد با درک اثربخشی رسانه‌ای و رفتار رسانه‌ای و در نهایت برقراری روابط از طریق رسانه‌ها رابطه معناداری دارد [۱۱]. بررسی‌ها نشان داد مسائل و مشکلات روزمره اثر مستقیم بر روی افسردگی دانشجویان دارد [۱۲]. از دیگر عوامل اجتماعی که به نظر می‌رسد در اشتیاق برقراری روابط مؤثر باشد، توانایی حل مسئله اجتماعی است. توانایی حل مسائل اجتماعی مهارتی است که می‌توان تأثیر آن را در کاهش انواع اختلالات مورد توجه قرار داد [۱۳]. مدل حل مسئله اجتماعی ابتدا

² Huge

¹ Felner

حمایت اجتماعی میزان برخورداری از محبت، همراهی، مراقبت، احترام و توجه و کمکی است که فرد از افراد یا گروه‌های دیگر نظیر اعضای خانواده، دوستان و دیگر افراد مهم دخیل در زندگی دریافت می‌کند. منابع حمایت اجتماعی ارتباط‌های رسمی و غیررسمی است، اما اعضای خانواده و دوستان منابع اصلی حمایت اجتماعی به شمار می‌روند [۲۰].

حمایت اجتماعی به‌عنوان قوی‌ترین و نیرومندترین نیروی مقابله‌ای برای رویارویی موفقیت‌آمیز و آسان افراد در شرایط تنش‌زاست. حمایت اجتماعی از طریق ایفای نقش واسطه‌ای میان عوامل تنش‌زای زندگی و بروز مشکلات جسمی و روانی و همچنین تقویت شناخت افراد باعث کاهش تنش تجربه شده، افزایش میزان بقا و در پایان بهبودی کیفیت زندگی افراد می‌شود. پژوهش‌ها بر نقش تعدیل‌کننده حمایت اجتماعی بر استرس تأکید نمودند. یافته‌ها نشان دادند که افرادی که دارای حمایت‌های اجتماعی بالا و کشمکش‌های بین فردی کمتری هستند، در رویارویی با اتفاقات تنش‌زای زندگی بیشتر ایستادگی کردند و نشانه‌های کمتری از افسردگی یا آشفتگی روانی را نشان دادند [۲۱]. پژوهش‌گران حمایت اجتماعی را یکی از مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی کننده سلامت جسمانی و روان‌شناختی افراد از کودکی تا بزرگسالی می‌دانند [۲۲]. نتایج پژوهش‌های مختلف نشان داده است که برخورداری از حمایت اجتماعی بر رضایت از زندگی [۲۳] سلامت روانی [۲۴] و سلامت عمومی [۲۵] افراد تأثیرگذار بوده، استرس و احساس تنهایی را در آن‌ها کاهش می‌دهد [۲۶]. نتایج پژوهش کریستینا، هاولند و انیستون^۳ در سال [۲۷] نشان داد، نوجوانانی که از حمایت اجتماعی بالاتری برخوردار بودند سطح کمتری از افسردگی و بیماری را نشان می‌دهند. با توجه به مدرنیته شدن ایران و مواجه شدن هرچه بیشتر جوانان با تکنولوژی و اشتیاق هرچه بیشتر نوجوانان و جوانان برای برقراری ارتباط بخصوص در کلان‌شهرها و عدم مطالعه گسترده در این خصوص، هدف از مطالعه حاضر بررسی عوامل اجتماعی اثرگذار بر پیش‌بینی اشتیاق برقراری ارتباط می‌باشد.

روش

نوع پژوهش

پژوهش حاضر طرحی توصیفی از نوع همبستگی بود.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه

به‌وسیله دزوریلا و گلدفرید معرفی و سپس توسط دزوریلا، نزو و مایدو و اولیوراس تکمیل شد. در مدل دزوریلا و همکاران سه مفهوم اساسی وجود دارد: حل مسئله، مسئله و راه‌حل [۱۴]. تحقیقات گذشته تعارضات بین فردی را مخرب دانسته و کاهش این تعارضات را به‌عنوان روش مدیریتی مدنظر قرار داده‌اند، اما اخیراً رویکردهای حل مسئله به تعارضات بین فردی، شیوه‌هایی چون توافق بیشتر، توازن قدرت، رویکردهای خلاق به حل مسئله و تسهیل تغییرات را مدنظر قرار داده‌اند [۱۵]. گاتمن^۱ و کروورکوف [۱۶] در زمینه‌های سبک‌های حل تعارض مدلی را ارائه کرده‌اند که چهار سبک را شامل می‌شود. ۱- حل مسئله مثبت ۲- پرخاش در تعارضات ۳- کنار کشنده ۴- انطباقی. حل مسئله مثبت و پرخاش در تعارضات نمایانگر رفتارهای پیکاری هستند. در مقابل رویکردهای کنارکشنده و انطباقی نمایانگر رفتارهای گریزی هستند. حل مسئله مثبت رفتارهایی را شامل می‌شود که تلاش برای متمرکز شدن بر موضوع مناقشه را در برمی‌گیرد. سبک حل مسئله مثبت دربرگیرنده مجموعه‌ای از پاسخ‌های روشن، سازنده و غیراجباری است که با هدف درگیر شدن جنس مخالف در یک گفتگو در ارتباط با موضوعات تعارض صورت می‌گیرد [۱۷]. پرخاش در تعارضات دربردارنده رفتارهایی است که اغلب حالت ناگهانی داشته و عکس‌العمل‌های عاطفی خارج از کنترل را در برمی‌گیرند. این سبک تعارض را در شکل منفی نشان می‌دهد که می‌تواند متشکل از درگیری‌های کلامی یا فیزیکی باشد که با هدف تحمیل انطباق یا کناره‌گیری انجام می‌شوند [۱۸]. کناره‌گیری مشتمل بر رفتارهایی مثل خفه شدن و رد هرگونه صحبت اضافی است. این سبک بیشتر با گریز یا اجتناب از موقعیت مسئله‌ساز از طریق پرهیز از تعارض، خاموش ماندن و دور شدن از جنس مخالف از جمله همسر است [۱۶ و ۱۸]. انطباق مشتمل بر رفتارهایی است که در آن فرد به نظر می‌رسد تلاش کمی برای اظهار نظرات خود پیرامون مسئله دارد. جکسون^۲ و دریتچل [۱۹]، در تحقیقی که بر روی جوانان بزرگسال در طیف اتیسم انجام دادند به این نتیجه رسیدند که برنامه‌های طراحی شده برای بهبود مهارت‌های حل مسئله اجتماعی می‌تواند برای کاهش آسیب‌پذیری افسردگی مؤثر باشد و در نتیجه کاهش افسردگی، اشتیاق برقراری ارتباط را به دنبال داشته باشد. در پژوهش حاضر فاکتور دیگری نیز برای پیش‌بینی اشتیاق برقراری ارتباط بررسی شد که آن حمایت اجتماعی بود.

³ Kristina, Hawland& Anitson

¹ Gattman& Krokoff

² Jakson& Dritschel

شده است، ۴۷ آیتم دارد و چهار بعد از مهارت‌های شناختی، مهارت‌های رفتاری، کفایت هیجانی و آمایه‌های انگیزشی را می‌سنجد. آزمودنی‌ها به آیتم‌های این آزمون به صورت یک مقیاس ۷ درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) پاسخ می‌دهند. ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی باز آزمایی این مقیاس (بعد از یک ماه) به ترتیب ۰.۸۸، ۰.۸۹، گزارش شده است. در ایران نیز با استفاده از روش تحلیل عاملی مورد تحلیل قرار گرفت و مقدار KMO برابر ۰.۸۳ می‌باشد.

ج) پرسشنامه حل مسئله اجتماعی: فرم کوتاه پرسشنامه تجدیدنظر شده حل مسئله اجتماعی، یک ابزار خود گزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سؤال است. این مقیاس پنج خرده مقیاس اصلی داشته و پنج بعد مختلف مدل حل مسئله اجتماعی دزوریل و همکاران را اندازه‌گیری می‌کند. دو مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله^۲ و حل مسئله منطقی^۴ به عنوان خرده مقیاس حل مسئله سازنده، در نظر گرفته می‌شوند و به صورت مثبت نیز نمره‌گذاری می‌شوند، اما دیگر مقیاس‌ها که شامل سبک تکانشی/بی‌احتیاط^۵، سبک اجتنابی^۶ و جهت‌گیری منفی به مسئله^۷ هستند، خرده مقیاس‌های حل مسئله ناکارآمد را تشکیل می‌دهند که به صورت منفی (وارونه) نیز نمره‌گذاری می‌شوند. پایایی باز آزمایی برای این پرسشنامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ و ضریب آلفای آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۹۵، گزارش شده است [۱۴]. روایی سازه این پرسشنامه نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و همبستگی با دیگر مقیاس‌های حل مسئله و سازه‌های روان‌شناختی همپوش، تأیید شده است [۱۴]. در ایران مخبری، درتاج و دره کردی (۱۳۸۹)، ضریب آلفای ۰/۸۵ را برای پنج عامل سنجیده شده و ضریب پایایی باز آزمایی ۰/۸۸ را برای پرسشنامه حل مسئله اجتماعی کوتاه شده به دست آوردند. همچنین بررسی ساختار عاملی بیانگر وجود پنج عامل اشاره شده را تأیید می‌کند [۲۸].

د) مقیاس حمایت اجتماعی: پرسشنامه ارزیابی حمایت اجتماعی توسط [۲۹] تهیه گردیده است. این پرسشنامه دارای ۲۳ ماده است که سه حیطه خانواده (هشت ماده)، دوستان (هفت ماده) و سایرین (هشت ماده) را در برمی‌گیرد. بالا بودن نمره در این مقیاس بیانگر حمایت اجتماعی بالاتر و پایین بودن نمره، بیانگر حمایت اجتماعی پایین‌تر است [۲۹]. سازندگان مقیاس حمایت اجتماعی را میزان برخورداری از محبت، مساعدت و توجه به اعضای خانواده، دوستان و دیگر افراد مهم در زندگی فرد تعریف

دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز بود که به شیوه تصادفی انتخاب شدند.

ب) نمونه آماری: شامل ۲۰۰ نفر دانشجوی مشغول به تحصیل در سال ۹۴، در محدوده سنی ۱۹-۴۰ سال بود. آزمودنی‌ها شامل ۱۷۳ نفر زن و ۲۷ نفر مرد بودند. وضعیت تحصیلی افراد شامل چهار گروه فوق دیپلم (۲/۵٪)، لیسانس (۳۰٪)، فوق لیسانس (۵۲٪) و دکترا (۱۵٪) می‌شد. ۱۱۹ نفر از آزمودنی‌ها متأهل و بقیه مجرد بودند. معیارهای ورود به مطالعه حداقل دو ترم تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز و کسب رضایت آگاهانه از آنان بود.

ابزارهای پژوهش

ابزار مورد استفاده در پژوهش حاضر شامل پرسشنامه ۱۲ سؤالی اشتیاق برای برقراری روابط مک کروسلی و پرسشنامه ۴۷ سؤالی شایستگی اجتماعی فلنر و همکاران، پرسشنامه حل مسئله اجتماعی^۱ دزوریل و همکاران فرم کوتاه ۲۵ سؤالی و پرسشنامه حمایت اجتماعی ۲۳ سؤالی فیلیپس می‌باشد.

الف) مقیاس اشتیاق برای برقراری روابط: مقیاس اشتیاق برای برقراری ارتباط توسط مک کروسکی طراحی شده و دارای ۱۲ سؤال است که به صورت بلی و خیر نمره‌گذاری می‌شود. هدف از طراحی این پرسشنامه بررسی و ارزیابی کردن میزان اشتیاق فرد برای برقراری ارتباط است. آزمودنی‌ها به هر موقعیتی که پاسخ هرگز داده‌اند نمره صفر و به هر موقعیتی که پاسخ همیشه داده‌اند نمره ۱ دریافت کردند. اگر میانگین نمرات آزمودنی‌ها ۵ باشد، می‌توان گفت که در حد وسط قرار دارند. بدین معنا که از نظر اشتیاق به برقراری ارتباط با دیگران، متعادل هستند. هر اندازه نمره آن‌ها از ۵ کمتر باشد، به همان اندازه اشتیاق آن‌ها برای برقراری ارتباط با دیگران کمتر خواهد شد. هر اندازه نمره (میانگین ۱۲ نمره) بیشتر از ۵ باشد، به همان اندازه بیشتر تمایل خواهند داشت که با دیگران ارتباط برقرار کنند. اعتبار این آزمون توسط مک کروسکی ۰/۹۲ و اعتبار باز آزمون آن نیز ۰/۷۹ گزارش شده است. این ابزار اعتبار بالایی را نشان می‌دهد و برخی حمایت‌ها برای اعتبار پیش‌بین و ساختار آن وجود دارد. در پژوهش بیرامی و همکاران (۳) پس از ۴ ماه اعتبار آزمون ۰/۷۲ و همسانی درونی آیتم‌های ۱۲ گانه آزمون توسط آلفای کرونباخ ۰/۶۹ به دست آمد.

ب) مقیاس کفایت اجتماعی فلنر: مقیاس کفایت اجتماعی فلنر و همکاران [۶] بر اساس نظریه‌ی فلنر ساخته

⁵ ICS

⁶ AS

⁷ NPO

¹ Social Problem Solving (SPSI-R)

² WTC

³ PPO

⁴ RPS

شده متغیر ملاک از روی متغیرهای پیش‌بین و در نهایت، ساخت مدل پیش‌بینی‌کننده اشتیاق برای برقراری روابط از روش رگرسیون هم‌زمان استفاده شد. تمامی داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار «اس. پی. اس. اس.^۱» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

در جدول ۱ ماتریکس همبستگی متغیرهای پژوهش شامل اشتیاق برقراری روابط، حمایت اجتماعی، حل مسئله اجتماعی (جهت‌گیری مثبت و منفی، حل منطقی، سبک تکانشی و اجتنابی) و شایستگی اجتماعی آمده است.

کرده‌اند. مشاک [۳۰] ضرایب اعتبار مقیاس را به دو شیوه آلفای کرونباخ و روش دو نیمه سازی به ترتیب ۰٫۷۲ و ۰٫۷۰ گزارش کرده است. همچنین در پژوهش مردای و چراغی نتایج به دست آمده از تحلیل عاملی تأییدی (GFI=۰/۹۶، AGFI= ۰/۸۸، CFI=۰/۹۵، RMSEA=۰/۰۹) نشان از برازندگی مناسب پرسشنامه بود [۳۱].

شیوه تحلیل داده‌ها

به منظور انجام تحلیل‌های آماری شاخص‌های آمار توصیفی شامل درصد، فراوانی، میانگین، انحراف معیار و ترسیم جداول به کار رفتند. برای تعیین رابطه میان متغیرهای پیش‌بین و ملاک (اشتیاق برای برقراری روابط) از همبستگی پیرسون و برای تعیین میزان واریانس تبیین

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. اشتیاق برقراری روابط	۹/۴۶	۲/۰۶	-							
۲. حمایت اجتماعی	۱۶/۲۱	۲/۵۵	**۰/۲۳	-						
۳. حل مسئله اجتماعی	۶۷/۰۴	۸/۵۴	**۰/۱۸۶	*۰/۱۴۹	-					
۴. جهت‌گیری منفی	۱۱/۸۷	۲/۴۷	-۰/۰۵۲	*۰/۱۵۹	**۰/۶۲۴	-				
۵. جهت‌گیری مثبت	۹/۰۸	۱/۹۲	-۰/۰۷	۰/۱۲۴	**۰/۶۵۶	-۰/۰۷۰	-			
۶. حل منطقی	۲۲/۳۵	۳/۹۸	۰/۰۱۶	**۰/۲۷۶	**۰/۷۲۷	**۰/۴۶۳	**۰/۵۲۱	-		
۷. سبک تکانشی	۱۱/۴۳	۲/۵۵	-۰/۱۳	-۰/۰۲۱	**۰/۴۴۶	۰/۰۳۷	۰/۰۵۹	-۰/۳۲	-	
۸. سبک اجتنابی	۱۱/۳۰	۲/۸۹	**۰/۳۶۵	*۰/۱۴۰	**۰/۵۸۵	۰/۱۳۵	**۰/۳۶۵	۰/۰۵۳	**۰/۴۶۸	-
۹. شایستگی اجتماعی	۲۵۷/۹۴	۲۸/۴۷	**۰/۳۳۱	**۰/۲۳۰	**۰/۱۸۶	-۰/۰۵۲	-۰/۰۷۰	۰/۰۱۶	-۰/۱۳۰	**۰/۳۶۵

جدول ۲. خلاصه نتایج مدل رگرسیون هم‌زمان حمایت اجتماعی و خرده مقیاس‌های حل مسئله اجتماعی بر اشتیاق برقراری روابط

متغیر	ضریب تأثیر (B)	خطای استاندارد (SEB)	بتا استاندارد (Beta)	T
مقدار ثابت	۶/۶۹۷	۲/۰۴۱	-	**۳/۲۸۱
جهت‌گیری مثبت	-۰/۳۶	۰/۱۱۰	-۰/۳۳	-۰/۳۲۷
جهت‌گیری منفی	۰/۰۰۴	۰/۰۸۹	۰/۰۰۵	۰/۰۴۹
سبک تکانشی	۰/۰۸۷	۰/۰۷۹	۰/۱۰۷	۱/۰۹۵
سبک اجتنابی	-۰/۱۷۱	۰/۰۸۱	-۰/۲۴۰	*۲/۱۲۳
حل مسئله اجتماعی	-۰/۰۲۰	۰/۰۴۵	-۰/۰۸۴	-۰/۴۵۲
حمایت اجتماعی	۰/۱۰۳	۰/۰۶۰	۰/۱۲۷	*۱/۷۰۰
شایستگی اجتماعی	۰/۰۱۴	۰/۰۰۷	۰/۱۹۷	*۲/۰۲۳
	N= ۲۱۳		*P< ۰/۰۵	
	R ² = ۰/۰۵**			

^۱ SPSS

بودند.

یافته‌های پژوهش حاضر، همسو با تحقیقات پیشین می‌باشد. تونی کونگ^۱، [۸] در پژوهشی خود، به این نتیجه رسید، افرادی که از حمایت سازمانی بالاتری برخوردار بودند عملکرد هماهنگ‌تر، شور و اشتیاق بیشتری برای برقراری رابطه با دیگران داشتند. نتایج پژوهش صمدی و سهرابی [۲۷] نشان داد، دانش‌آموزانی با حمایت اجتماعی بیشتر از سوی خانواده، توانایی بالاتری در حل مشکلات اجتماعی داشته و سبک اجتنابی نداشتند. همچنین نتایج پژوهش رود برده، موسی کافی و رضایی نشان داد که با افزایش حمایت اجتماعی ادراک شده، سلامت روان دانشجویان تازه‌وارد افزایش می‌یابد [۳۲]. در پژوهش گسترده‌ای که بر روی بزرگسالان طیف اتیسم انجام گرفت، مشخص شد، بزرگسالانی که مهارت‌های حل مسئله اجتماعی را فراگرفتند، بسیار کمتر از گروه کنترل از افسردگی آسیب دیدند و تمایل بیشتری برای برقراری ارتباط اجتماعی نشان دادند [۱۹]. نورن، وایت و دریتچل در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بیماران مبتلا به افسردگی که نمی‌توانستند مشکلات اجتماعی خود را حل نمایند، به تدریج دچار نشخوار فکری شدند، به نظر می‌رسد که این افراد به دلیل مبتلا شدن به وسواس فکری نگرش منفی نسبت به خود و اطرافیان پیدا می‌کنند و از برقراری روابط اجتناب می‌کنند. طبیعتاً آن‌ها نمی‌توانند ارتباطات اجتماعی مناسبی برقرار نمایند [۳۳]. هوگ و همکاران، در پژوهش خود روی دانشجویان مبتلا به اختلالات به این نتیجه رسیدند، افرادی که تحت آموزش CBT قرار گرفتند احساس شایستگی بیشتر و اضطراب کمتری داشتند [۹]. می‌توان استنباط کرد که وقتی اختلالات اضطرابی مثل هراس اجتماعی کاهش یابد، تمایل افراد برای برقراری ارتباط صحیح افزایش می‌یابد. در پژوهشی که روی نوجوانان انجام گرفت، نتایج نشان داد نوجوانانی که حمایت اجتماعی بیشتری از سوی والدین دریافت می‌کردند منش وجدانی‌تر و بازتر، سازگاری، انعطاف‌پذیری و احساس شایستگی بیشتری در محیط مدرسه و اجتماع بودند [۳۴]. می‌توان این‌گونه بیان نمود که هرچه انعطاف‌پذیری بالاتر باشد، افراد کمتر برای حل مسائل و مشکلات خود از سبک اجتنابی استفاده می‌کنند و خلاقانه‌تر به حل مسائل می‌پردازند، بنابراین اشتیاق بیشتری نیز برای برقراری روابط مناسب از خود نشان می‌دهند. یانگ و براون^۲ [۱۱]، در پژوهشی که برای درک فضای مجازی از جمله فیس‌بوک انجام دادند به این نتیجه رسیدند که دانشجویانی که شایستگی اجتماعی بالاتری داشتند، درک بهتری از

در جدول ۲ نتایج تحلیل رگرسیون حمایت اجتماعی و خرده مقیاس‌های حل مسئله اجتماعی بر اشتیاق برقراری روابط با روش ورود هم‌زمان همه متغیرها، نشان می‌دهد که مجموعه متغیرهای پیش‌بین توانسته‌اند ۵ درصد واریانس متغیر ملاک (اشتیاق برقراری روابط) را تبیین (پیش‌بینی) نمایند. مقدار F مشاهده شده برابر با ۶/۲۶ و درجه آزادی ۷ و با سطح معناداری ۰/۰۰۰۱ (کوچک‌تر از مقدار خطای ۰/۰۱) است، تأیید کننده معناداری مدل رگرسیونی است. ضریب تبیین (R^2) آن برابر با ۵٪ است که در واقع قدرت پیش‌بینی اشتیاق برقراری روابط توسط سبک اجتنابی، حمایت و شایستگی اجتماعی است و ۹۵٪ دیگر که کمیت خطا نامیده می‌شود اثر ناشناخته در مدل است که توسط عوامل دیگری ایجاد می‌شود. ضرایب تأثیر استاندارد بتا نشان می‌دهد که متغیر سبک اجتنابی بر اشتیاق برقراری دارای رابطه معکوس و معنادار است. همچنین متغیرهای حمایت اجتماعی و شایستگی اجتماعی در تبیین اشتیاق برقراری روابط مؤثر بودند. سطح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ در آزمون t برای ضرایب تأثیر نشان می‌دهد که تنها تأثیر نمره کل مکانیسم‌های مقابله‌ای معنادار است. مشاهده می‌شود که تأثیر سایر خرده مقیاس‌های حل مسئله اجتماعی و نمره کل آن در اشتیاق برقراری روابط از نظر آماری معنادار نیست. ضرایب بتا استاندارد سبک اجتنابی با مقدار ۰/۲۴- معنادار است. به عبارت دیگر در صورت یک واحد افزایش در میزان سبک اجتنابی، اشتیاق برقراری روابط به میزان ۰/۲۴۰- کاهش می‌یابد. ضریب بتا برای حمایت اجتماعی ۰/۱۲ و برای شایستگی اجتماعی ۰/۱۹ است، بدین معنا که با افزایش یک واحد در حمایت اجتماعی و شایستگی اجتماعی به ترتیب ۰/۱۲۷ و ۰/۱۹۷ میزان اشتیاق برقراری روابط افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر تعیین فاکتورهای پیش‌بینی‌کننده اشتیاق برقراری روابط بود. فاکتورها شامل خرده مقیاس‌های شایستگی اجتماعی، حل مسئله اجتماعی و حمایت اجتماعی بود. در واقع پیش‌بینی اشتیاق برقراری روابط تا حدودی توسط سبک اجتنابی، حمایت و شایستگی اجتماعی انجام می‌شود. نتایج بیانگر این است که متغیر سبک اجتنابی بر اشتیاق برقراری روابط دارای رابطه معکوس و معنادار است؛ یعنی با افزایش سبک اجتنابی، اشتیاق برقراری روابط کاهش می‌یابد. همچنین متغیرهای حمایت اجتماعی و شایستگی اجتماعی در تبیین اشتیاق برقراری روابط مؤثر

² Yang & Brown

¹ Tony

دختر و پسر (۱۳۹۲). دوفصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، شماره ۱، صص ۸۱-۹۹.

۳- بیرامی، منصور، محمد پور، وهاب، غلامزاده، مجتبی و اسماعیلی، بهمن. (۱۳۹۱). مقایسه شادکامی و اشتیاق برای برقراری ارتباط در سبک‌های دلبستگی دانشجویان. مجله علوم رفتاری، سال ۶، شماره ۲، ۱۰۵ - ۱۰۹.

4- Social Competence. T Malti, University of Toronto Mississauga, Mississauga, ON, Canada S Perren, University of Zurich, Zurich, Switzerland. (2011). Elsevier Inc. All rights reserved.

5- Diner, M. L. Kim. D. (2004). Maternal and child predictors of preschool Children's social competence." Journal of Applied developmental Psychology: Vol: 25, pp3-24.

6- Felner, R. D. Laase, A. M. Philip, S. R. S.C. (1990). Social Competence and the language of adequacy matter for psychology.

۷- معتمدی، سیدهدادی، حاج بابایی، حسین، بیگلریان، اکبر و فلاح سلوکلاهی، منیژه (۱۳۹۱). تأثیر آموزش حل مسئله بر افزایش کفایت اجتماعی نوجوانان دختر. فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۱۴ سال شماره ۱۰، صص ۱۷-۲۹.

8- Tony Kong D. (2016). The pathway to unethical pro-organizational behavior: Organizational identification as a joint function of work passion and trait mindfulness. Personality and Individual Differences. Vol 93, PP. 86-91.

9- Haug T, Nordgreen T, Öst L, Tangen T, Kvale G, Hovland OJ, Heiervang E, Havik OE. (2016). Working alliance and competence as predictors of outcome in cognitive behavioral therapy for social anxiety and panic disorder in adults. Behaviour Research and Therapy. Vol: 77, PP40-51.

۱۰- حسینی، سیدحمزه، موسوی، سیدابراهیم، (۱۳۸۰). سلامت روان دانش آموزان تازه‌وارد دانشگاه علوم پزشکی مازندران، فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی مازندران، سال ۱۰ شماره ۲۸، صص ۲۳ - ۳۳.

11- Yang CH, Bradford Brown B. (2015). Factors involved in associations between Facebook use and college adjustment: Social competence, perceived usefulness, and use patterns. Computers in Human Behavior. Vol: 46, PP245-253.

12- Nezu AM, Ronan GF. (1985). Life stress, current problems, problem solving, and depressive symptoms: An integrative model. J Consult Clin

فیس‌بوک و رسانه‌ها داشته و استفاده بهینه‌تری از این فضا استفاده کرده و طبیعتاً کمتر وارد ارتباطات نادرست می‌شدند. نتایج پژوهش بردار، بوفارد و پانسو^۱ در سال [۳۳] نشان داد که سوگیری در خودارزیابی شایستگی اجتماعی به شدت تحت تأثیر حمایت اجتماعی والدین قرار داشت که در این میان تأثیر حمایت اجتماعی در دختران بیش از پسران بود. در همین زمینه چنگتین^۲ و همکاران در سال [۲۳] در تحقیقی نقش جنسیت را در حل مسئله اجتماعی نشان دادند و به این نتیجه رسیدند که پسران در زمینه حل مسائل اجتماعی موفق‌تر بودند و کمتر از سبک‌های اجتنابی استفاده می‌کردند. نتایج پژوهشی که در سال [۷] توسط معتمدی، حاج‌بابایی، بیگلریان و فلاح سلوکلاهی با موضوع تأثیر آموزش حل مسئله بر افزایش شایستگی اجتماعی نوجوانان دختر انجام شد، نشان داد که آموزش حل مسئله در ابعاد رفتاری، هیجانی و انگیزشی دانش‌آموزان تأثیر معناداری داشته است، بنابراین به نظر می‌رسد نتایج پژوهش حاضر در راستای تحقیقات انجام شده در این زمینه است. به‌طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که ویژگی‌های شخصیتی افراد نیز می‌تواند صبر و درایت افراد را در روابطشان پیش‌بینی کند [۳۵]. مسلم است که نتایج پژوهش حاضر در سطح اولیه قرار دارد و با وجود نتایج تأیید کننده رابطه معنی‌دار بین حمایت اجتماعی، شایستگی اجتماعی و سبک اجتنابی با اشتیاق برای برقراری روابط، پژوهش‌های بیشتری لازم است تا ماهیت و نحوه این ارتباط بیشتر مشخص می‌شود. احتمالاً عوامل روانی اجتماعی دیگری نیز در افزایش یا کاهش اشتیاق برقراری روابط در دانشجویان دخالت دارند که در پژوهش‌های دیگری بایستی مشخص و اثر آن‌ها مورد مطالعه قرار گیرد. به‌ویژه تحقیقات آزمایشی تا از طریق آن‌ها بتوان مشخص کرد، دست‌کاری شناخت جوانان و آموزش‌های بالا بردن مهارت‌های آنان می‌تواند چگونه بر این اشتیاق مسئله‌ساز آن‌ها مؤثر باشد. علاوه بر این پژوهش‌های طولی نیز می‌توانند در آشکار کردن دقیق‌تر رابطه علی میان سطوح حل مسئله اجتماعی با اشتیاق برقراری روابط مؤثر باشد.

منابع

۱- حسین چاری، مسعود و فداکار، محمد مهدی (۱۳۸۴). مقایسه دانشجویان دانشگاه و دانش‌آموزان بر اساس مهارت‌های ارتباطی، روان‌شناسی بالینی و شخصیت، شماره ۱۵، صص ۲۱-۴۲.

۲- جوکار، محبوبه. (۱۳۹۲). خانواده و پیشگیری از روابط ناسالم

^۲ Chengtin

^۱ Bouffard & Pansu

- 25- Dehle, C. Landers, J.E. (2005). You can't always get what you want but can you get what you need? Personality traits and social support in marriage. *Journal of social and clinical psychology*. Vol: 24(7), PP1051-1076.
- 26- Utesy, S. Lanier, Y. Williams, O. Bolden, M. & Lee, A. (2006). Moderator effects of cognitive ability and social support on the relation between race-related stress and quality of life.
- 27- Samadi M, Sohrabi N. (2016). Mediating Role of the Social Problem Solving for Family Process, Family Content, and Adjustment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. Vol: 217, 5, PP1185-1188.
- ۲۸- مخبر، عادل (۱۳۸۸). هنجاریابی پرسشنامه توانایی حل مسئله اجتماعی (SPSI) و نقش آن در تبیین هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی دانشجویان دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- 29- Vaux, A. Philips, J. Holly, L. Thomson, B. Williams, D. & Stewart, D. (1986). The Social Support Appraisals (SS-A) Scale: Studies of reliability and validity. *American Journal of Community Psychology*, Vol: 14 (2), PP195-218.
- ۳۰- مشاک، رسول. (۱۳۸۵). مقایسه باورهای غیرمنطقی، حمایت اجتماعی و اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان دارای مادر شاغل و غیرشاغل دبیرستان‌های شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
- ۳۱- مردای، مرتضی و چراغی، اعظم. (۱۳۹۴). رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با بهزیستی روان‌شناختی و افسردگی: نقش واسطه حرمت خود و نیازهای اساسی روان‌شناختی. فصلنامه روان‌شناسی تحولی، سال ۱۱ شماره ۲۴، صص ۲۹۷ - ۳۱۲.
- ۳۲- پورآقا رودبرده فاطمه، موسی کافی، سیدموسی و رضائی سجاد. (۱۳۹۰). ارتباط احساس غربت و حمایت اجتماعی ادراک شده با سلامت روان دانشجویان تازه‌وارد، روان‌شناسی بالینی و شخصیت، سال ۱۹ شماره ۶، صص ۲۷ - ۳۷.
- 33- Bedard, K. Bouffard, T. Pansu, P. (2014). The risk s for adolescents of negatively biased self-evaluations of social competence: The mediating role of social support. *Journal of Adolescence*. Vol: 37(2), PP787-798.
- 34- Panayiotis G. Liano. (2015). Parenting and social competence in school: The role of preadolescents' personality traits. *Journal of Adolescence*. Vol: 41, PP 109-120.
- Psychol. Vol 53(3), PP693-697.
- 13- Biggam F, Power KA. (2002). Controlled problemsolving, group-based intervention with vulnerable increased young offenders. *Int J offender Ther Comp Criminol*. Vol: 46(6), PP 676-698.
- 14- Dzurilla TJ, Nezu AM. (1999). Problem- Solving therapy A social competence approach to clinical intervention, 2 Ed. New York: springer.
- 15- McFarland, W. p. (1992). Counselors teaching peaceful conflict resolution. *Journal of Counseling and Development*. Vol: 71, PP 18-21.
- 16- Gottman, J. M. & Krokoff, I. J. (1989). Martial interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical psychology*. Vol: 57, PP47-52.
- 17- Metz, M. E. Simon, Rosser, B. R. & Strapko, N. (1994). Differences in conflict-resolution styles among heterosexual, gay, and lesbian couples. *The Journal of Sex Research*. Vol: 31(4), PP...293-302.
- 18- Kurdek, L. A. (1991). Correlates of relationship satisfaction in cohabiting gay and lesbian couples: Integration of contextual, investment, and problem solving models. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol: 56, PP910-922.
- 19- Jackson LJ, Dritschel B. (2016). Modeling the impact of social problem-solving deficits on depressive vulnerability in the broader autism phenotype. *Research in Autism Spectrum Disorders*. Vol: 21, PP128-138.
- 20- Tuna, T. Unalan, H. (2007). Quality of life of primary caregivers of children with cerebral palsy. *Deve Med Child Neurol*. Vol: 46(9), PP 647-649.
- 21- Noreen S, Katherine E. (2015). Whyte, Dritschel B. Investigating the role of future thinking in social problem solving *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. Vol; 46, PP...78-84.
- 22- Dogan, M. (2010). Comparison of Parents of Children with and without Hearing Loss in Terms of Stress, Depression and Trait Anxiety. *International Journal of Early Childhood Special Education*. Vol: 2(3), PP247-252.
- 23- Chengting Ju, Zhao F, Zhang B, Deng J. (2015). Effects of fathering style on social problem-solving among Chinese teenagers: The roles of masculine gender stereotypes and identity. *Personality and Individual Differences*. Vol: 77, PP124-130.
- 24- Karademas, E. (2007). Positive and negative aspects of wellbeing: Common and specific predictors. *Personality and Individual Differences*. Vol: 43, PP 277-287.

۳۵- خرمایی، فرهاد، فرمانی، اعظم. (۱۳۹۳)، بررسی نقش پنج عامل بزرگ شخصیت در پیش‌بینی صبر و مؤلفه‌های دانشجویان. روان‌شناسی بالینی و شخصیت. سال ۲۱ شماره ۱۱، صص ۱۱-۲۵.

